

Kudjape kalmistu kui lahkunute paradiis

Vilma Rauniste, Meie Maa 21.04.2016

Seda see kalmistu tõepoolest on. Lisaks rikkalikele raid- ja sepiskunstiväärtustele on seal puhkamas arvukalt kohalikku ja kogu Eesti kultuurilukku sügava jälje jätnud inimesi. Aga silma paistab Kudjape kalmistu ka heakorra poolest. Sellise korra, et seda rahupaika võib liialduseta nimetada lahkunute paradiisiks. Kalmistu elavatest haldjatest me täna räägimegi.

1997. aastast töötab kalmistu hooldajana Marika Jürisson. See tähendab ligemale kaht aastakümnet kalmistu korra eest hoolitsemist ja vastutamist. Igal aastal sajad tunnid lehtede riisumist ja äravedu, tuisustel talvedel radade lahtilükkamist, hooldamata haudade korrastamist ja neile lillede istutamist, haudu otsivatele inimestele info andmist ja kohalejuhutamist, kalmistumajal hinge sees hoidmist jm.

Mõned aastad tagasi leidis Marika endale väärilise abilise – Vilve Porsi, kes toimetab samasuguse pühendumisega. Need kaks naist on kui kalmistuhaldjad, kes tuhandete hauas puhkavate vanade ja noorte rahupaiga heaks maksimumi annavad.

“Kuna sel talvel lund polnud, oleme kalmistud juba mitmel korral üle käinud. Elupuude ja pukspuude vahelt puhub tuul järjest uued lehed lagedale, mis jälle ja jälle vajavad kokkuriisumist. Praegune suur väljakutse on ka vahtrate “sünd”, tundub, et nad aeg-ajalt paljunevad uuesti. Nende õisikuid leidub palju ja pea igas kalmistu osas, kus vähegi mõni vaher kasvab,“ rääkis varem kalakasvatajana töötanud Marika Jürisson.

Vilve sattus kalmistutööle 2009. aastal oma ema ja isa hooldamist vajavate haudade tõttu ja töölt lahkunud tubli naise Helju Kaalu asemele. “Minu vanemate hauad on siin ja ühel õhtul, kui jälle kalmistule tulin, sattusin Marikaga kalmistu peatee otsas kokku. Ja seal see otsus sündis,“ lausus Vilve Pors, varasem kauaaegne kaubandustöötaja.

Marika on tänulik traditsiooniks saanud õpilasmalevlaste abi üle juulis. Tema sõnul on juhendaja pidanud lapsi kalmistutööle tulemiseks algul julgustama, kuid pärast tööaja lõppu olevat malevlased kalmistul tehtud töödest vägagi vaimustunud, ühel aastal isegi mahajäetud hauale omal initsiatiivil lilli istutanud.

Töörohked perioodid on kevad ja sügis, kui tuleb suur territoorium lehtedest ja prahist puhtaks saada. “Septembris, kui hooaeg algab, on igal aastal kahtlus, kas ikka jõuame enne lume tulekut selle lehemassi kokku vedada. Seni oleme jõudnud. Hooldatavat ala on üle seitsme hektari, vähemalt pool on vana kalmistuosa, kus on kõige enam tööd, nii kalmude kui suurte puude tõttu.”

Kahjuks tuleb korrashoitud kalmistul ette ka vandalismijuhtumeid – ühe haa plaat olevat korduvalt ümber lükatud. “Kurb on näha ka ühe vanaema hauda, kes oma lapselast kätel kandis, nüüd ei tule kätelkantu kunagi tema hauale. Samas need inimesed, kes tihti omaste haudu külastavad, on enamasti nii hoolivad, et endise kaastöötaja või tuttava unarusse jäetud hauast nad ilma oma kätt külge panemata mööda ei lähe,“ rääkisid naised.

Nad püüdsid mõista ja leida põhjusi, miks see nii on, et lähedaste kalmud unarusse jäävad – kelle lapsed on laias ilmas, kelle omad lihtsalt kaugel, kes ei saa tervise pärast tulla. “Aga on ka neid, kellele haudade korrashoid üldse korda ei lähe. Uue kalmistuseaduse kasutuselevõtuga on haudade korrashoid tehtud lähedastele kohustuslikuks. Meie linna elanikud on üldiselt seadusekuulekad ja hauad on üldiselt heas korras. Paraku on ka erandeid. Teine probleem on selles, et aeg-ajalt “tekib” meie prügikonteinerisse kodust toodud olmeprügi – vanu riideid, toidujäätmeid, lestepäid...”

Naised meenutavad

“Rohkem aga oleme saanud kogeda ilusaid hetki, nagu siis, kui üle 70 aasta vanune Poolast tulnud mees ei saanud oma isa sõjaväekalmistul olevalt haualt kuidagi ära mindud. Või kui keegi tuleb kusagilt kaugelt omakseid otsima, siis leidmisrõõm on neil nii suur, et meie kallistamine ei taha kuidagi lõppeda. Või juhus, kui Uus-Meremaalt tuli ema oma tütrega omaste hauda otsima ja me ositavale hauale lisaks näitasime veel üht sellenimelist. See oli naisele kõige lähedasema inimese haud, aga ta ei teadnudki, kus see haud asuda võiks. Rõõmu oli palju ja me saime sellest osa. Silma tegi märjaks ka juhus, kui kolm tütart esimest korda oma lossi hoovis mõrvatud lennumehaanikust isa haul said olla. Isa oli sattunud sel äreval ajal Kuressaarde, kui kuritöö teoks tehti. Siiani nad ei teadnud isa saatusest midagi. Lapselaps võttis kätte ja lasi vanaisale mälestuskivi panna,“ tõid kalmistu hooldajad teineteise võidu südantliigutavaid näiteid oma ameti ilusatest hetkedest.

Kalmistut ei peaks pidama üksnes kurvaks kohaks, kust püüda võimalikult eemale hoida. Seal on hulk ilusaid mälestusi, mida meenutada ja ka lastele ning lastelastele rääkida. Igaühel. “Olen nii mõnelegi öelnud, et võtku seda kui parki, kus on palju kultuuriväärtusi ja sepiseid. Alles hiljuti oli üks noormees Riiast siinsel kalmistul, et pildistada. Püüdsin talle siis selgitada, et meie krüpthaudade osakaal on maailma tipus. Ainult kaks sellist kalmistut ongi, kus on nii palju säilinud krüpthaudu, need on Florentsia kalmistu Itaalias ja meie Kudjape kalmistu,“ rääkis Marika.